

Şerigat we «Ýallah, Arabystana!»

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 21 января, 2025

Şerigat we "Ýallah, Arabystana!" ŞERIGAT we «ÝALLAH, ARABYSTANA!»

Ýaşulularymız etmeli işini oñarmaýan, ulalyp oñalmadyk, emma hemme zada burnuny sokup, boýundan ýokary bökýän adamlary «hemme reňki doly boýady welin, diňe ýaşyl ýetmän galdy» (ýagny, bilmeýän zadyňa goşulyp, bilýänsiremek manysynda - t.b.) diýip, ýazgarardy.

Aktrisalar Tugçe Kazaz bilen Ezgi Molanyň şerigat çekışmeleride şoňa meňzeýär!

Hemme zadyň gürrüňi gutardy-da, hamana gezek şuňa gelen ýaly!

Ilki olaryň näme diýendiklerine seredeliň:

Tugçe Kazaz: «Şerigat arassa jemgyýetlerde bolýar. Şerigat – Allanyň merhemeti we rahmeti, Hezreti Muhammediň ahlagы,

Hezreti Omaryň adalaty, Hezreti Alynyň batyrgaýlygy, Fatih Sultan Mämmediň paýhasydyr. Şerigat adam şekilli, hak-hukukly, Allanyň ýolundan ýöräp ýaşamagyň formulasydyr.

Gorkmaň, biz şeýtanyň ýolundan ýöräp ýaşaýan jemgyýet. Bize şerigat gelesi ýok!

Meniň aňlaýan şerigatym bilen siziň adamlary yslamdan sowatjak bolup ýamanlaýan şerigatyňz bir däl» diýip ýazdy.

Tugçe Kazaza jogap beren Ezgi Mola bolsa: «Ýallah, Arabystana!» (ýagny, «Güm bol, Arabystana!») diýip ýazdy.

Hamana öñki prezident Süleýman Demirel mazaryndan ör turup, gepleýän ýaly boldy! Olam bürenjeklilere Arabystana göterilmegi maslahat beripdi.

Kazazyň soňky jogaby-da şu boldy: «Ezgi Mola maňa «Ýallah, Arabystana!» diýipdir! Türkiye seniň kakaň mellegimi, eýläk-beylæk ýol salgy berer ýaly?

Hetdiňi tana, medýa maýmynlygyňa dowam et. Bäri şehit ganlary bilen suwarylyp watan edilen osmanly mirasydyr, diňe din duşmanlarynyň ýurdy däldir, muny size öwretmeli borus».

Tugçe Kazaz hakda wikipediýada ýerleşdirilen maglumatda onuň 1982-nji ýylyň 26-njy awgustynda doglandygy we 2001-nji ýylda «Türkiye gözeli» gözellik bäsleşiginde birinji bolandygy habar beriliýär.

2005-nji ýylda ol Georgiy Seitaridis diýen grege durmuşa çykyp, Gresiýa gidipdir. Nikalaşmazdan öñ rum prawoslaw dinine geçip, adyny Mariya Maria Seitaridise öwrüpdır.

Üç ýyl dowam eden bu är-aýallygyň yzyndan Türkiýä we gaýtadan musulmanlyga dolanyp gelipdir.

Diýseň täsin terjimehaly bar

Geçmişinde näme bolsa bolupdyr, nämeleri başdan geçirse geçiripdir. Emma onuň soňky gelip düslän duralgasy juda täsin. Sen git, 23 ýaşyňda bir gresiýala durmuşa çykyp adyň we diniňi üýtget, üç ýıldan soñ aýrylyşyp ýene öñki adyňa we diniňe dolanyp gel, 2022-nji ýylda kyrk ýaşyňa geleňde bolsa, nagybendi şeýhleri ýaly wagyz etmäge başla!

Hakykatdanam täsin!

Geleliň, şerigat meselesine:

Şerigat şeýle bir jadyly söz welin, ol her gezek agzalanda ýer ýerinden oýnaýar. Aýratynam biziň özlerini dünýewidir öydýän dünýewiçilerimiz (ýasama dünýewisumaklar) ýer-gögi lerezana getirýär.

Bularyň gury goh-galmagallaryna eýýäm ýüz ýyla golaý wagt bäri

öwrenișibem gitdik welin, esasy öwrenișip bilmeýänimiz hazır musulmandyklaryndan utanýan düýnүň çakgan yslamçylary.

Hiç bir zady dogry-düzüw kabul edip bilmeyän, obalylaryň yzagalak (kolhoznik -t.b.) düşünjesinden saplanmadyk, görünsiz, näme görse topulyp duran (başda aýal, wezipe, dereje, pul, şan-şöhrat, geýim...) sözde ýasama liberalsumaklyga geçendirin öýdýän biçäreler.

Şerigat sözi agzalanda girmäge deşik gözleyänler we «şerigatçylygy» halamaýanlary ýigrenensiräp jahyl dünýewiçilere baş egýänler, ýallaklaýanlar.

(Dünýewilik we dünýewi bolmak özbaşdak gürrüñiň temasy. Onuň dünýewiçilige dahilly ýeri ýok).

Şerigat sözi sözlükde – bir ugra tarap açylyp uzalyp gitmek, açık bolmak – açık ýagdaýa getirmek, adamlaryň ýa-da haýwanlaryň suw içýän, açık ýerde we kesilmeýän, yzygiderli akýan suw, bu suwa barýan ýollar açık we dogry kadalar, ornaşykly edim-gylym formasy (urp-adat) manylaryny aňladýar.

Dini terminologiýada bolsa, bir dine degişli kada-kanunlar diýmekdir. Yslam şerigaty, iudeý şerigaty, hristian şerigaty (Isa pygambar iudeý şerigatyny ýola goýmak üçin ugradyldy) ýaly.

Gürrüñimiz yslam şerigaty hakda bolandygy üçin düşündireýin: Yslam şerigaty – Allanyň Kurany-Kerimde açık görkezen buýrukrarynyň, gadagan eden zatlarynyň we düzgünleriniň bitewi görnüşidir.

Eger biri muňa ynansa musulman bolýar, ýekesini inkär etse-de (ýerine ýetirmezlik aýry, inkär etmek aýry) dinden çykýar. Bolany. Şoň ýaly düşünüklı we anyk.

Geleliň indi şerigat garaýylaryna:

Bu boýunça her dinde onlarça mezhep, ýüzlerçe tapawutly garaýış bar. Olaryň haýsysynyň doğrudygy, haýsysynyň ýalňyşdygy uzak we tükeniksiz çekişme. Kyýamata çenli gutarjaga-da meñzänok. Emma ynanýan dinimiň çäginde galasyňyz gelse, her hili ýagdaýda ynanýan zatlaryňzy ýene-de ynanýan diniňize goldanmaga mejbursyňyz.

Gysgaça aýdanda, «men iudeý (jöhit)», «men hristian», «men musulman» – «ýöne ynanýan dinimiň şerigatyna (düzgünlerine) ynanmaýaryn» diýseñiz, bolgusyz bir zat samran ýaly bolarsyňyz.

«Şerigatcylykdan» göz öňüne tutulan, eger bir diniň düzgünlerini (öz düşündirişiňizi, mezhebiňizi) bütin jemgyýete

eýertjek bolmak bolsa, dinimiziň we başga dinleriň özeninde ýok.

Taryhdaky mysallaryny bir ýana taşlamaly bolsak, soňky ýüz ýylда Lenin, Stalin, Mao Szedun, Gitler, Mussolini, Kaddafi, Saddam Hüseýin, Burgiba, Sha Ryza Pehlewi... ýaly onlarça kişi ynanýan ideologiýalarynyň özlerine degişli düşündirişlerini bütin raýatlaryna mejbury eýertmäge synanyşdylar. Meselem, Karl Marks hiç bir kitabynda we eden çykyşynda (Staliniň edişi ýaly), pikiriňiz gabat gelmese «on million adamy öldürip bolar» diýmedi. Isa pygamber hem hiç bir Rim papasyna «Inkwizisiýa guruň we isläniñiziň kellesini kesiň, diriligine oda ýakyň» diýmedi. Emewilerden bări onlarça musliman dinastiýasy we ýüzlerce soltany, patyşasy, prezidenti, premýer-ministri hem şolar ýaly hereket etdi.

Gynansak-da, muslimanlaryň syýasy taryhyndaky ýagdaýlary hiçem öwerlik däl. Soňky ýigrimi ýylда Türkiýede bolup geçenlerem yslam-muslimanlyk, şerigat-muslimanlar nukdaynazarybdan juda kelleagyryly geçdi. Kapitalizne selle geýdirmäge synanyşmakdan aňry gidilmedi! Bulam aýratyn-da täze yetişip gelýän ýaş nesliň din bilen (yslam we düzgünleri) arasyna çyzyk çekmeginne sebäp boldy.

Dinleriň we ideologiýalaryň üç esasy ugry bar:

Ygtykat (dünýä, älem, ynsan we durmuş şekillenmesi), hukuk, ahlak.

Ähli dinleriň baş maksady (semawy bolsun ýa bolmasyn, tapawudy ýok – buddizm we konfisiçilik hem muňa degişli) gowy adamy kemala getirmek.

Gysgaça aýdanda, dinleriň we ideologiýalaryň özeni aýry, amallar we amallary ýerine ýetirýänler aýry. Taryh we syýasat pelsepesi hökmünde hemme häkimiyétler ony azu-köp hapalaýar we diýdimzorlaşdyrýar.

Mundan saklanmak bolsa juda kyn bolýar. Dünýänin syýasy taryhy şeýle «aklanma-aklajak bolma» görevi bilen doly. Gürrüň juda çuň we çynlakaý.

Çäji harpykdan saýlamak, kabul etmeleri (восприятие) faktorlara görä düzeltmek juda kyn.

Tugçe Kazazyň: «Şerigat – Allanyň merhemeti we rahmeti, Hezreti Muhammediň ahlagı, Hezreti Omaryň adalaty, Hezreti Alynyň batyrğaýlygy, Fatih Sultan Mämmediň paýhasydyr. Şerigat adam sekilli, hak-hukukly, Allanyň ýolundan ýöräp ýaşamagyň formulasydyr. Meniň aňlayan şerigatym bilen siziň adamlary

yslamdan sowatjak bolup ýamanlayán serigatyňyz bir däl»
sözleriniň aşagyny çyzmak gerek.

Yslam bilen yslam şerigaty şobir zatdyr we biri-birinden aýryp bolmaýar. Her bir musulman şol bir wagtyň özünde yslam şerigatçysydyr. «Yslam gowy, şerigat erbet» diýmek, bolgusyz samramakdan başga zat däl. Adamlary yslamdan sowatmak üçin «Ýok bolsun şerigat!» diýýän bolsaňyz-a, ikiýüzlilik (munam bilyäňiz eýýäm!) edýäňiz, arrygyňzy gynamaň.

Göni gepli boluň!

«Ýok, gardaş, beýle bolmagyny islämzok! Yslamam siziňki bolsun, şerigatam. Biz öñdenem yslama garşy!» diýýän bolsaňyz, dogry gepli hereket etdigiňiz bolardy. Biziň muňa hiç hili nägileligimiz bolup bilmez.

Ol eýýäm siziň öz işiňiz.

Gös-göni yslama ynanmaýandygyňzy (şerigat diýip gezi başga ýana sownazdan) we musulman däldigiňizi hem aýdyp bilersiňiz.

Elbetde, muňa-da sözümüz bolmaz.

Iň bolmanda Ilýas Salman we Eziz Nesin ýaly mert we gönümel bolup bilenligiňizde hiç hili mesele ýok.

Biz barada aýdanda bolsa, düýnүň yrgalary ýaly dinimizden utanamzok we «gäwüre gahar edip orazamyzy bozmakçy» däl. Alhamdulilla, musulmandyrıys we yslam şerigatyna ynanýarys.

Hä, ýene bir zat ýadymdan çykmanaş suny-da aýdaýyn, dogrusyny aýtmaly bolsa Tugçe Kazaz soňky ýaşyl reňki-de diýseň gowy boýady (ýagny, bilmeyän zadyna bilyänlerden gowy jogap berdi - t.b.).

Altan TAN,

Türkiýeli kürt žurnalisti.

Anna, 03.06.2022 ý. Publisistika